

Drinkwatergebruik op Bonaire in 2023-2024

CBS, Team Milieurekeningen en Milieu

September 2025

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Achtergrondinformatie Bonaire	4
3.	Bronnen en methode	5
3.1	Bronnen	5
3.2	Methode	5
4.	Resultaten	7
4.1	Totaal waterverbruik	7
4.2	Waterverbruik per huishoudkenmerk	8
4.3	Waterverbruik per buurt	15
4.4	Kosten waterverbruik	18
5.	Conclusie	21
5.1	Resultaten	21
5.2	Aanbevelingen	21
6.	Bijlagen	23
6.1	Kosten waterverbruik per jaar naar huishoudkenmerken, 2023	23
6.2	Kosten waterverbruik per jaar naar huishoudkenmerken, 2024	24

1. Inleiding

Drinkwater is onmisbaar in het dagelijks leven, en in Caribisch Nederland des te meer, waar het warme klimaat de behoefte aan water voor hydratatie en hygiëne vergroot. In deze regio wordt drinkwater geproduceerd uit zeewater en geïmporteerd in de vorm van flessenwater. De eilanden staan voor unieke uitdagingen als het gaat om het voorzien in de drinkwaterbehoefte van zowel de lokale bevolking als toeristen. Op Bonaire, bijvoorbeeld, neemt de vraag naar drinkwater toe door de bevolkingsgroei, terwijl de zoetwatervoorraden schaars zijn en de kosten voor zeewaterontzilt water hoog blijven. Op Sint Eustatius is opgevangen regenwater een belangrijke zoetwaterbron. De aanleg van een waterleidingnetwerk heeft de toegang tot lokaal geproduceerd drinkwater voor de inwoners verbeterd. Saba verschilt van de andere eilanden omdat het geen drinkwaternetwerk heeft. In plaats daarvan richt men zich op het ontwikkelen van systemen voor het transporteren en opslaan van ontzilt zeewater op centrale locaties op het eiland, en het produceren van drinkwater dat gebotteld wordt.

Om gericht beleid¹ te kunnen voeren op drinkwater(besparing) en betaalbaarheid, en om ook aan de toekomstige drinkwaterbehoefte te kunnen voldoen, is het belangrijk om het verbruik goed te monitoren. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) publiceert gegevens² over de productie van leidingwater op de eilanden, maar informatie over het waterverbruik per huishouden ontbreekt. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft daarom het CBS verzocht om deze informatie wederom in kaart te brengen voor Bonaire, als vervolg op het project dat in 2023³ is uitgevoerd. Sint Eustatius en Saba worden in dit onderzoek niet meegenomen, omdat men verschillende bronnen gebruikt voor drinkwater zoals regenwater, flessenwater of ontzilt zeewater. Aangezien de exacte verhouding van het verbruik tussen deze verschillende waterbronnen onbekend is, is een vragenlijstonderzoek noodzakelijk, wat buiten de reikwijdte van dit onderzoek valt. Bovendien beschikt Saba niet over een drinkwaternetwerk.

In dit onderzoek worden meerdere onderzoeksvragen beantwoord om context te geven aan het drinkwaterverbruik door huishoudens. Hoe ziet het waterverbruik eruit van huishoudens op Bonaire? Hoe is het waterverbruik verdeeld over de verschillende buurten? Bij welke huishoudens ligt dit verbruik hoger dan gemiddeld? Op deze vragen geeft dit rapport antwoord. Daartoe zijn de klantenbestanden over 2023 en 2024 van het Water- en Energiebedrijf Bonaire (WEB) - met gegevens over waterverbruik per aansluiting - gekoppeld aan de basisregistratie van personen, de Persoonsinformatievoorziening Nederlandse Antillen en Aruba (PIVA). In deze registratie zijn demografische kenmerken opgenomen van alle personen evenals afgeleide informatie, zoals de huishoudsamenstelling waarvan zij deel uitmaken. Tevens zijn in dit onderzoek de kosten voor de verschillende groepen huishoudens berekend om de betaalbaarheid van het waterverbruik inzichtelijk te maken.

In dit rapport wordt in hoofdstuk 2 eerst achtergrondinformatie over Bonaire gegeven en worden daarna de databronnen met methoden toegelicht (hoofdstuk 3). Vervolgens worden de resultaten gepresenteerd en wordt duiding gegeven aan de cijfers (hoofdstuk 4). Er wordt afgesloten met de conclusie en aanbevelingen voor vervolgonderzoek (hoofdstuk 5). Bij dit rapport is de tabellenset *Drinkwaterverbruik op Bonaire naar huishoudenkenmerken, 2023-2024.xlsx* opgesteld.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/04/23/bijlage-beleidsnota-drinkwater-2021-2026>

² <https://opendata.cbs.nl/-/CBS/nl/dataset/81154ned/table?dl=A8CF1>

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2024/drinkwatergebruik-op-bonaire>

2. Achtergrondinformatie Bonaire

Bonaire behoort tot de benedenwindse eilanden en kent een steppeklimaat met een langjarig gemiddelde neerslagsom tussen de 400 en 500 mm/jaar (ter vergelijking: in Nederland valt gemiddeld 847 mm per jaar). Het kent een droog seizoen van februari tot juni en een regenseizoen van september tot januari. Vanwege de zuidelijke ligging heeft het eiland over het algemeen weinig last van tropische cyclonen. Het klimaat is nog redelijk constant over de tijd maar door klimaatverandering wordt verwacht dat de temperaturen in de komende decennia geleidelijk aan zullen stijgen, terwijl de jaarlijkse neerslag hoeveelheden zullen afnemen⁴ (KNMI, 2025). Ook zal de zeespiegel naar verwachting stijgen.

Specifiek voor 2023 en 2024 laten de weergegevens van de benedenwindse eilanden, waaronder Bonaire, het volgende zien: in 2023 viel er 434 millimeter neerslag en bedroeg de gemiddelde temperatuur 28,3 °C. In 2024 was de neerslag lager, met 387 millimeter, terwijl de gemiddelde temperatuur steeg naar 29,1 °C.

Het officiële inwoneraantal van Bonaire op 1 januari 2023 bedraagt 24 090 en op 1 januari 2024 is het gestegen naar 25 133⁵. Het toerisme is de belangrijkste inkomstenbron van Bonaire. Ongeveer 40 procent van de bedrijven op Bonaire is actief in de toeristische sector. In 2023 bezochten bijna 40 000 cruisepassagiers het eiland, naast 171 000 toeristen die per vliegtuig het eiland bezochten⁶.

Het drinkwater wat nodig is voor de eigen bevolking en voor de toeristen wordt bereid uit zeewater met behulp van een ontziltingsinstallatie. Daarvoor is veel elektriciteit nodig en de productie daarvan is relatief duur. Dit bepaalt met name de prijs van het drinkwater. Het eiland heeft een leidingwaternetwerk met in totaal (stand 2023) 11 985 aansluitingen, waarvan 10 051 aansluitingen voor één of soms ook meerdere huishoudens⁷. In totaal werd in 2023 bijna 2,6 miljoen m³ drinkwater geproduceerd en 2,5 miljoen m³ verbruikt⁸. Voor 2024 zijn deze cijfers nog niet beschikbaar. Het drinkwater is van goede kwaliteit en kan zonder gezondheidsrisico's gedronken worden. Naast levering via het netwerk wordt er door WEB ook op kleine schaal drinkwater per vrachtwagen afgeleverd. Dit is in dit onderzoek niet meegenomen.

⁴ <https://www.knmidc.org/climate/>

⁵ <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83698NED/table?dl=36E44>

⁶ <https://opendata.cbs.nl/statline/-/CBS/nl/navigatieScherm/thema?themaNr=83209>

⁷ <https://opendata.cbs.nl/-/CBS/nl/dataset/81154ned/table?ts=1745588581454>

⁸ <https://opendata.cbs.nl/-/CBS/nl/dataset/85799NED/table?ts=1745588719490>

3. Bronnen en methode

3.1 Bronnen

Verschillende databronnen zijn ingezet om het waterverbruik op Bonaire door huishoudens in 2023 en 2024 te bepalen.

Klantbestanden van Water- en Energiebedrijf Bonaire (WEB)

Ten eerste zijn de klantbestanden van WEB ingezet. Hierin staan de gefactureerde hoeveelheden drinkwater per aansluiting. Het betreft dus niet de totale hoeveelheid geproduceerd drinkwater; eventuele verliezen, zoals lekkage tussen het drinkwaterbedrijf en de klant, zijn hierin niet meegerekend. In deze klantenbestanden staan het maandelijkse gefactureerde waterverbruik in kubieke meter (m³) per meternummer. Daarnaast bevat het bestand adresgegevens, het meternummer, de type aansluiting (zakelijk of particulier), een tariefcode en de datum van transactie. Het kan waarschijnlijk voorkomen dat tussen het particulier verbruik ook wat kleine bedrijven zitten. De type aansluiting geeft weer of het huishoudelijk verbruik is (residentieel verbruik zoals bepaald in het bestand van WEB), of dat de aansluiting hoort bij industrieel of commercieel verbruik, zoals hotels. In dit onderzoek ligt de focus op residentieel verbruik.

Persoonsinformatievoorziening Nederlandse Antillen en Aruba (PIVA)

In Caribisch Nederland wordt, vergelijkbaar met de Nederlandse gemeentelijke basisadministratie (BRP), een bevolkingsregistratie bijgehouden: de PIVA. Van iedere ingeschreven persoon wordt een persoonslijst bijgehouden met relevante gegevens. De PIVA vormt daarmee de bevolkingsadministratie van Caribisch Nederland. De registratie bevat demografische gegevens van alle personen, zoals geslacht, geboortejaar en migratieachtergrond, evenals de adresgegevens van personen, inclusief de begin- en einddatum van elk bewoond adres. Daarnaast bevat de PIVA ook afgeleide informatie, zoals de huishoudsamenstelling (aantal personen in het huishouden, aantal kinderen en aantal overige leden). De gegevens zijn gebruikt om gepseudonimiseerde informatie te verkrijgen over personen en huishoudens waarvan deze personen deel uitmaken.

Inkomensstatistiek Caribisch Nederland

De inkomens zijn samengesteld op basis van de aangifte inkomstenbelastingregistratie, loonbelastinggegevens, en vastgoedbelastinggegevens van Belastingdienst Caribisch Nederland, uitkeringsgegevens van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en studiefinancieringsgegevens van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Voor het gestandaardiseerd huishoudensinkomen is gebruikgemaakt van de Inkomensstatistiek Caribisch Nederland.

3.2 Methode

De uitwerking van de cijfers is opgedeeld in verschillende fasen.

Fase 1: opschoning en koppeling van de databestanden

In de eerste fase zijn de adressen in de klantenbestand van WEB opgeschoond en genormaliseerd. In Caribisch Nederland vormt de koppeling van registerdata een uitdaging

vanwege inconsistenties in adresnotatie. Deze verschillen hebben onder andere betrekking op het gebruik van diakritische tekens, variatie in taalgebruik (Engels, Nederlands en Papiaments) en fonetische spellingen. Om de adressen te harmoniseren, zijn de volgende stappen uitgevoerd. Eerst zijn hoofdletters, witregels, diakritische tekens en afkortingen verwijderd en is de adresnotatie gestandaardiseerd, waarbij straatnaam, huisnummer en eventuele huisnummertoevoegingen afzonderlijk zijn vastgelegd. Vervolgens zijn de adressen gegroepeerd op basis van fonetische overeenkomsten, waarna binnen deze clusters gezocht is naar een koppeling met de basisadministratie van de eilanden, de PIVA. Indien een koppeling tot stand kwam, is de adresnotatie aangepast aan de schrijfwijze zoals gehanteerd in de PIVA. Wanneer geen koppeling mogelijk was, is handmatig en middels fuzzy matching, (waarbij de juistheid is gecontroleerd) gezocht naar vermoedelijk overeenkomende adressen in de PIVA.

Fase 2: afbakening onderzoekspopulatie

In de tweede fase is de onderzoekspopulatie afgebakend uit de gekoppelde adressen. Omdat vrijwel alle inwoners van Bonaire zijn aangesloten op het waternetwerk van WEB, bieden de klantenbestanden in beginsel een goede dekking van het eiland. Door beperkingen in de adresnotatie was het niet mogelijk om alle adressen te koppelen aan de PIVA. Een aanzienlijk deel van de niet-gekoppelde adressen betreft percelen in verkavelde gebieden waarvoor nog geen formeel adres is geregistreerd.

Rekening houdend met de beperkingen in de data en het doel van het onderzoek, is bij het samenstellen van het onderzoeksbestand niet zozeer gestreefd naar representativiteit voor geheel Bonaire, maar vooral naar een onderzoekspopulatie waarmee op een zo betrouwbaar mogelijke wijze kan worden berekend hoe het drinkwaterverbruik van huishoudens op Bonaire uiteenloopt naar verschillende huishoudkenmerken.

Er heeft een selectie plaatsgevonden van residentieel verbruik door unieke huishoudens, die niet zijn verhuisd gedurende het verslagjaar, met ten minste zes maanden actief verbruik en een maximaal gemiddeld maandverbruik van 300 m³.

Door toepassing van deze selectiecriteria is een onderzoeksbestand samengesteld waarin de gemiddelden per huishoudkenmerk wordt gegeven van het residentieel drinkwaterverbruik, zonder versturende invloeden van commerciële gebruikers, onvolledige gebruikperiodes of uitzonderlijke grootverbruikers.

Fase 3-4: berekening waterverbruik naar huishoudkenmerken en opmaak maatwerktabellen en rapportage

Tot slot, zijn in de laatste twee fasen van het onderzoek het gemiddelde waterverbruik naar huishoudkenmerk berekend, weergegeven in maatwerktabellen en opgenomen in dit rapport. In de tabellen zijn de gemiddelden afgerond op één decimaal en aangevuld met de mediaan, zodat zichtbaar wordt hoe de gemiddelden zich verhouden tot de centrale tendens.

Daarnaast is een sensitiviteitsanalyse uitgevoerd om de invloed van uitbijtende waarnemingen te beoordelen. Uit de resultaten blijkt dat het verwijderen van grootverbruikers met een verbruik van meer dan 300 m³ per maand het merendeel van de uitschieters afvangt. De resterende uitbijtende waarnemingen hebben slechts een verwaarloosbare invloed op de berekende gemiddelden, waardoor de gepresenteerde cijfers als robuust kunnen worden beschouwd.

4. Resultaten

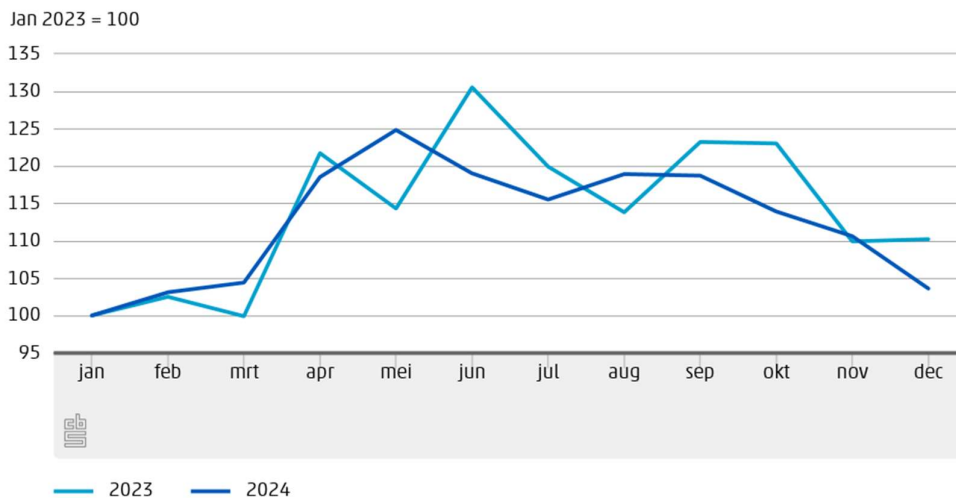
4.1 Totaal waterverbruik

In 2024 verbruikten huishoudens op Bonaire gemiddeld 153 m³ drinkwater per jaar. Dit water wordt voornamelijk gebruikt voor huishoudelijke doeleinden, zoals koken, wassen en douchen. Teruggerekend komt dit neer op gemiddeld 420 liter drinkwater per huishouden per dag. In 2023 lag het totaalverbruik iets lager; dat jaar verbruikten huishoudens gemiddeld 148 m³ drinkwater per jaar, wat overeenkomt met 406 liter per huishouden per dag. In 2023 heeft het CBS in een eerder onderzoek geprobeerd het watergebruik op Bonaire te becijferen. De stijging van het waterverbruik lijkt door te lopen vanuit 2022, toen destijds een gemiddelde dagelijkse verbruik werd geschat op 384 liter per huishouden.

In deze studie geen onderzoek gedaan naar de verschillen tussen het drinkwaterverbruik in Nederland⁹¹⁰ en Bonaire.

In figuur 1 is het geïndexeerde gemiddelde drinkwaterverbruik per huishouden per dag (januari = 100) weergegeven, uitgesplitst naar maand voor zowel 2023 als 2024. Tussen april en oktober wordt het meeste drinkwater verbruikt. Bonaire kent een droog seizoen van februari tot juni en een regenseizoen van september tot januari. Het watergebruik is gemiddeld hoger in de droge periode en lager in de periode met meer neerslag.

1. Waterverbruik per huishouden (index)

Bron: analyse gemaakt op basis van brondata WEB

⁹ <https://opendata.cbs.nl/-/CBS/nl/dataset/82883NED/table?ts=1624002205572>

¹⁰ <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-milieu-en-economie/hoe-gebruiken-we-ons-water->

4.2 Waterverbruik per huishoudkenmerk

In deze paragraaf worden de uitkomsten besproken van het waterverbruik naar verschillende huishoudkenmerken. Hierbij is gekozen om de gemiddelde verbruiken per jaar in kubieke meters (m^3) weer te geven. In de tabel met de uitkomsten (zie bijlage bij dit rapport) wordt bij elk kenmerk en categorie ook het mediane verbruik gegeven. Over het algemeen is het mediane verbruik lager dan het gemiddelde verbruik, wat wijst op een scheve verdeling veroorzaakt door huishoudens met een relatief hoog verbruik¹¹. De patronen in het verbruik en de relatieve verschillen tussen de categorieën per huishoudkenmerk zijn bij het mediane verbruik hetzelfde als bij het gemiddelde verbruik. Voor de populatie gekoppelde huishoudens geldt een gemiddeld waterverbruik van 148 m^3 per jaar in 2023 en 153 m^3 per jaar in 2024. De mediaan bedraagt 120 m^3 per jaar in 2023 en 122 m^3 in 2024. In 2024 viel iets minder neerslag en was het gemiddeld bijna een graad warmer dan in 2023. Dit zou kunnen bijdragen aan het iets hogere waterverbruik in dat jaar.

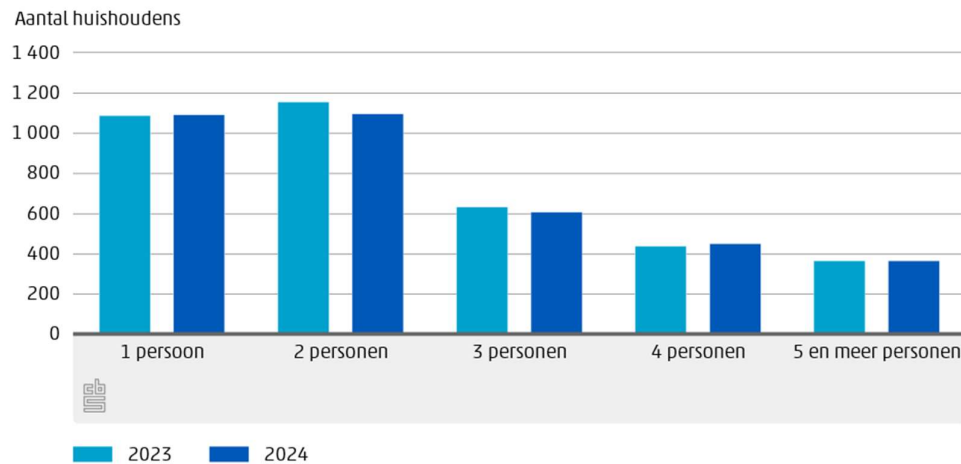
Op de volgende pagina's worden de resultaten voor de huishoudkenmerken gepresenteerd. Daarbij zijn er per kenmerk steeds 2 figuren: de eerste figuur geeft de verdeling van de aantallen gekoppelde huishoudens over de verschillende categorieën en de tweede figuur geeft het waterverbruik van diezelfde categorieën in m^3 per jaar.

¹¹ Er is gekozen om deze verbruikers te behouden in de onderzoekspopulatie. Er is vastgesteld dat het uitsluiten van deze verbruikers (op basis van een grens van drie keer de standaarddeviatie) weinig invloed heeft op de weergegeven gemiddelden.

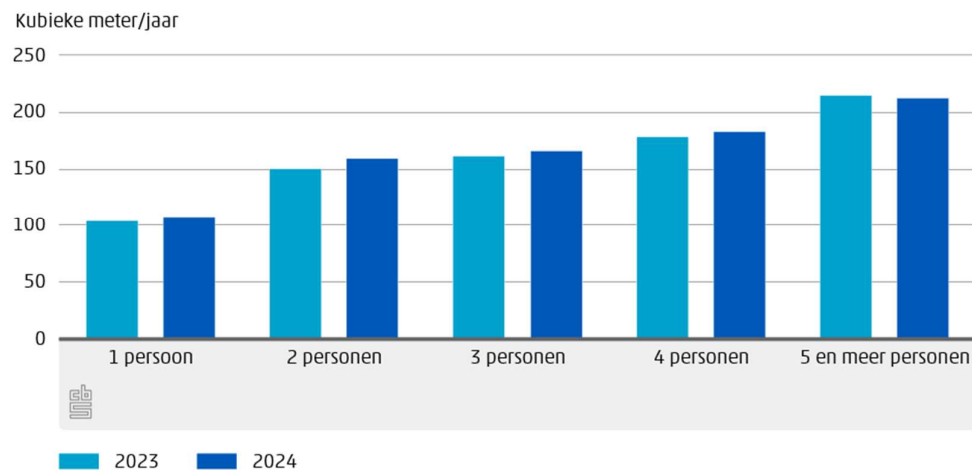
Grootte van het huishouden

De resultaten naar huishoudkenmerken voor zowel 2023 als 2024 laten over het algemeen bekende patronen zien. Een eerste patroon is: hoe meer personen in een huishouden, hoe hoger het gemiddelde waterverbruik per huishouden. De figuren 2.1 en 2.2 geven de resultaten naar grootte van het huishouden.

2.1 Aantal gekoppelde huishoudens naar grootte van het huishouden

2.2. Gemiddeld waterverbruik per huishouden naar grootte van het huishouden

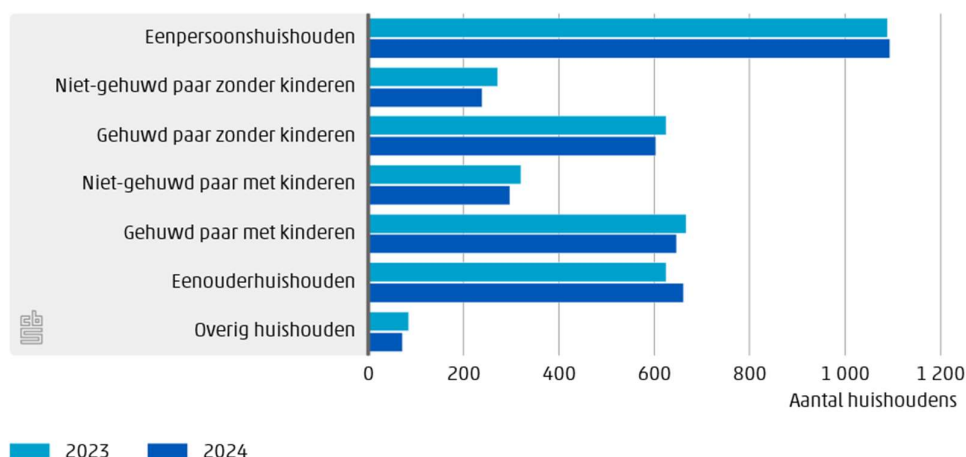

De een- en tweepersoonshuishoudens zijn veruit in de meerderheid in de populatie gekoppelde huishoudens. Het gemiddelde verbruik van de eenpersoonshuishoudens bedraagt 104 m³ en is iets minder dan de helft van het verbruik van de huishoudens met 5 of meer personen (215 m³). Hoewel dit niet in de resultaattabel in de bijlage is weergegeven, valt dus af te leiden dat het gemiddelde verbruik per persoon sterk daalt naarmate het huishouden meer personen heeft. Met andere woorden: de toename in verbruik per huishouden is niet evenredig met het aantal personen in het huishouden. Dit kan mogelijk samenhangen met schaalvoordelen bij het verbruik van water voor bijvoorbeeld kleding wassen, koken en afwassen.

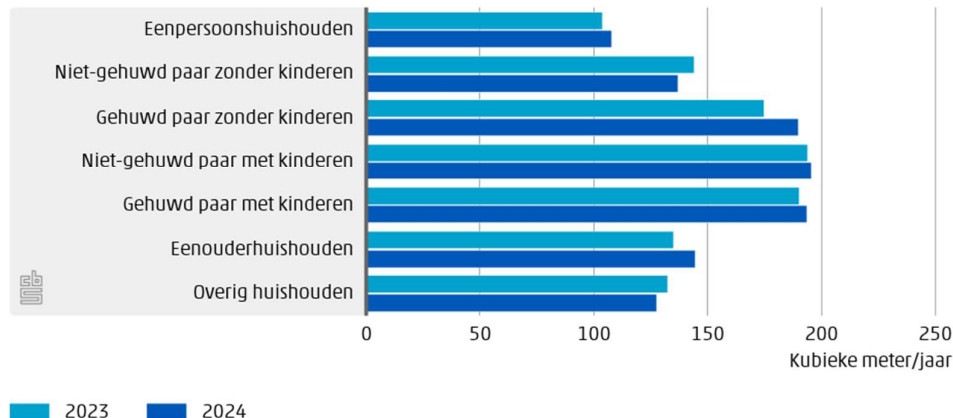
Type huishouden

Het waterverbruik per type huishouden (figuur 3.2) hangt vooral af van het aantal personen in het huishouden, zoals ook al zichtbaar was in figuur 2.2.

3.1. Aantal gekoppelde huishoudens naar type huishouden

3.2. Gemiddeld waterverbruik per huishouden naar type huishouden

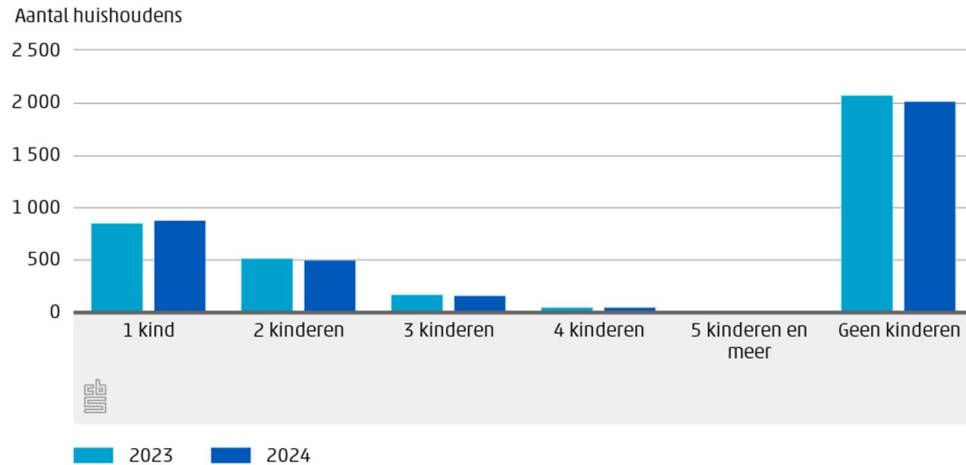

De huishoudens met kinderen hebben het hoogste waterverbruik, waarbij de huwelijksstatus (wel of niet gehuwd), niet veel verschil maakt. Bij de gekoppelde huishoudens zitten relatief veel eenpersoonshuishoudens. Zij hebben het laagste gemiddelde verbruik per huishouden; de echtparen met kinderen (gehuwd en niet-gehuwd) verbruiken nog geen tweemaal zo veel water, wat ook weer duidt op een efficiënter verbruik van water bij grotere huishoudens. Bij de echtparen zonder kinderen lijkt de huwelijksstatus wel verschil te maken: gehuwde stellen verbruiken in 2023 20 procent meer water dan ongehuwde stellen, in 2024 is het verschil zelfs bijna 40 procent. De reden is onbekend.

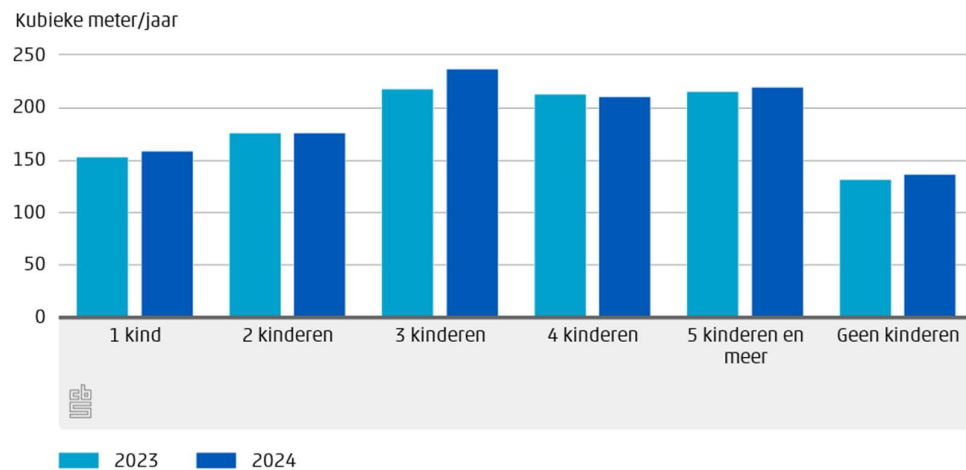
Aantal kinderen in het huishouden

In de figuren 4.1. en 4.2 zijn de huishoudensaantallen en hun waterverbruik uitgesplitst naar categorieën van aantal kinderen in het huishouden. Meer dan de helft van de gekoppelde huishoudens heeft geen kinderen. Dat gaat dan om de huishoudens die in figuur 3.1. en 3.2 behoren tot de categorieën eenpersoonshuishoudens en paren (gehuwd of niet gehuwd) zonder kinderen.

4.1. Aantal gekoppelde huishoudens naar aantal kinderen in het huishouden

4.2. Gemiddeld waterverbruik per huishouden naar aantal kinderen in het huishouden

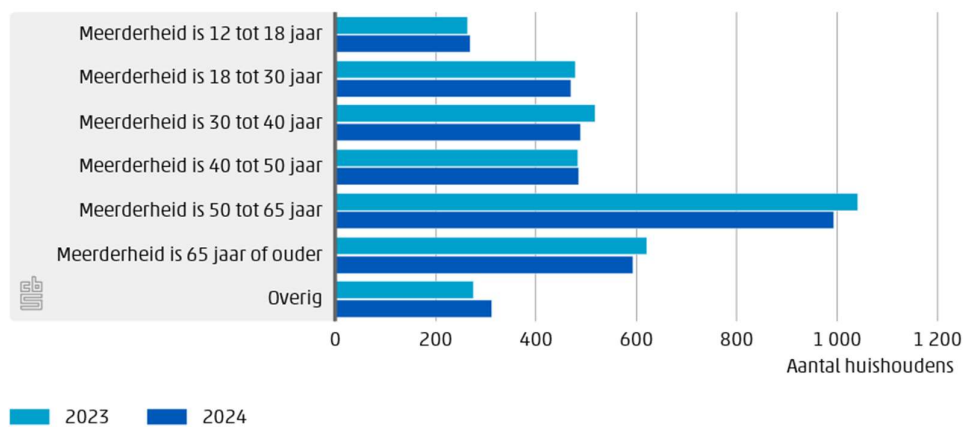

Het wel of niet hebben van kinderen is bepalend voor de hoogte van het waterverbruik maar hangt uiteraard ook samen met de patronen in figuur 2.2. (huishoudensgrootte). Vanaf 3 kinderen lijkt het waterverbruik van het huishouden echter niet meer te stijgen met toenemend aantal kinderen. Deze waarneming is echter gebaseerd op een relatief klein aantal huishoudens.

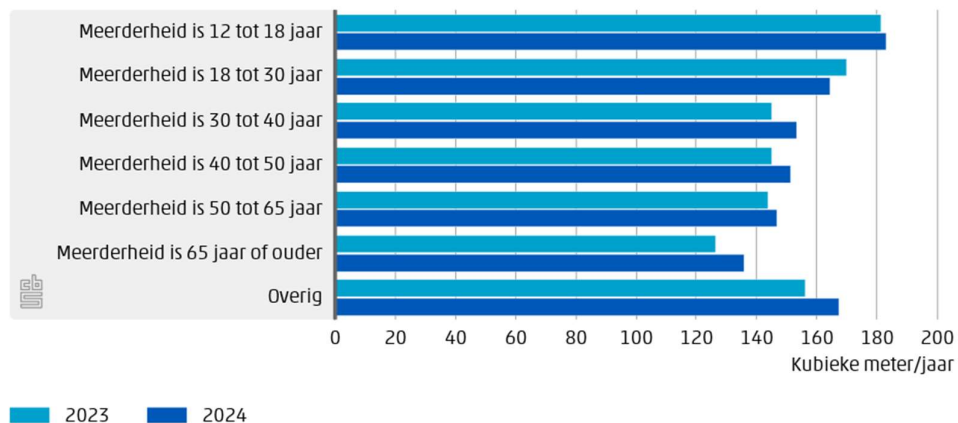
Dominante leeftijdscategorie

De dominante leeftijdscategorie in een huishouden heeft een zichtbare invloed op het waterverbruik, zo blijkt uit figuur 5.2. Hoe jonger de meerderheid van de huishoudleden hoe hoger het jaarlijkse verbruik. Ook hier lijkt dit te relateren aan de huishoudgrootte: huishoudens met kinderen verbruiken immers gemiddeld meer water. Is de meerderheid van het huishoudens ouder dan 30, 40 of 50 jaar dan daalt het waterverbruik heel licht naarmate de meerderheid ouder is; het verschil tussen deze categorieën is echter klein. In 2023 lijkt er zelfs geen verschil zichtbaar. Pas bij 65 jaar of ouder is er weer een groter verschil zichtbaar: in die groep huishoudens is het waterverbruik beduidend lager.

5.1. Aantal gekoppelde huishoudens naar leeftijd binnen het huishouden

5.2. Gemiddeld waterverbruik per huishoudens naar leeftijd binnen het huishouden

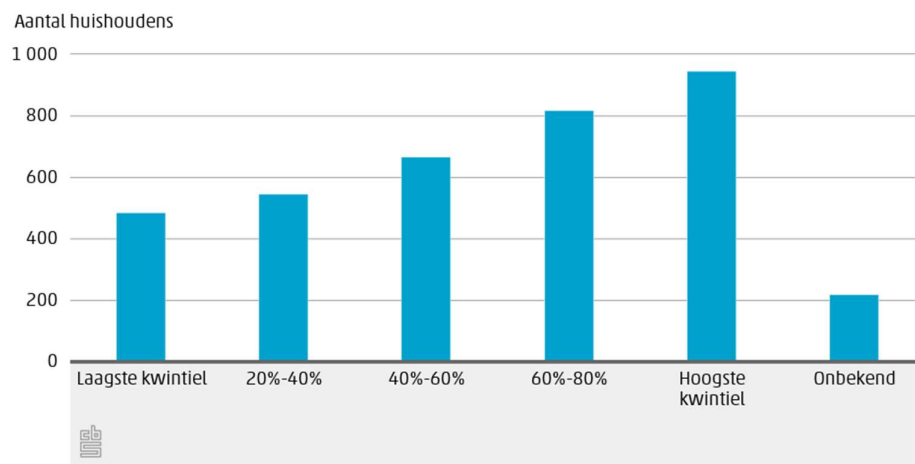

Gestandaardiseerd huishoudinkomen

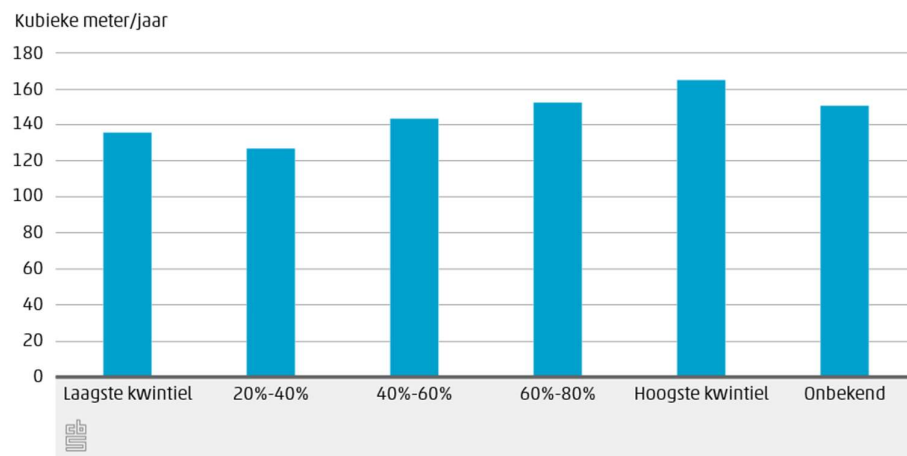
Figuren 6.1 en 6.2 tonen de resultaten naar kwintielen: vijf groepen van huishoudens, waarbij elke groep hetzelfde aantal huishoudens bevat van het gestandaardiseerd inkomen¹². De groep 'Overige' bevat huishoudens waarvan het inkomen niet bekend is. De brondata voor verslagjaar 2024 zijn nog niet beschikbaar.

Over het algemeen geldt dat het aantal gekoppelde huishoudens het grootst is in het hoogste kwintiel. En dat het waterverbruik van het huishouden stijgt met het inkomen: Huishoudens in de hoogste inkomenscategorie verbruiken gemiddeld ruim 20 procent meer water dan huishoudens in het laagste kwintiel.

6.1. Aantal gekoppelde huishoudens in kwintielen van het gestandaardiseerd huishoudeninkomen, 2023

6.2. Gemiddeld waterverbruik per huishouden in kwintielen van het gestandaardiseerd huishoudeninkomen, 2023

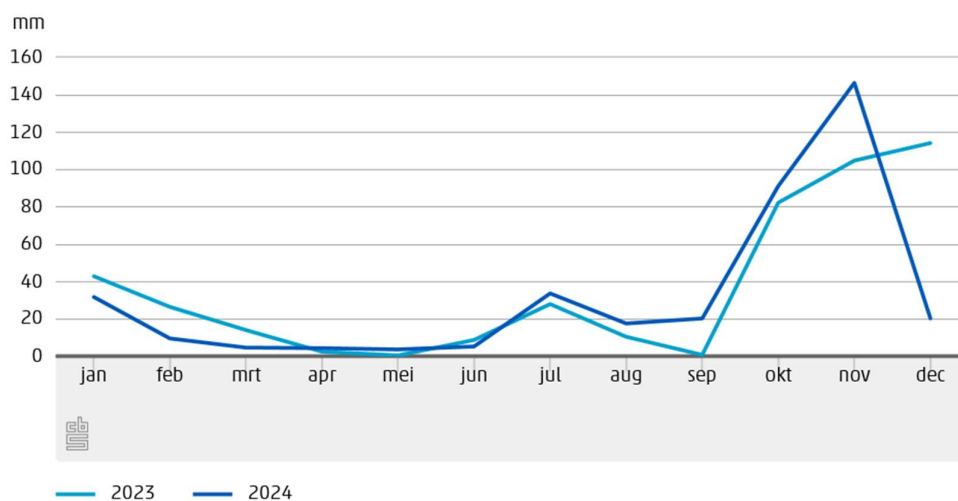

¹² Het gestandaardiseerd inkomen is het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Deze correctie vindt plaats met behulp van equivalentiefactoren. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Met behulp van de equivalentiefactoren worden alle inkomens herleid tot het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Op deze wijze is het welvaartsniveau van verschillende typen huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt.

Temporele verschillen bij de resultaten per huishoudkenmerk

Bij de resultaten van waterverbruik naar de verschillende huishoudkenmerken is er bij vrijwel alle categorieën een maandverschil zichtbaar. Bij alle huishoudcategorieën is in 2023 het waterverbruik in de maand juni en soms ook april en september het hoogst. In 2024 is het verbruik in de maand mei het hoogst bij alle soorten huishoudens en is in de maanden april t/m september het verbruik hoger dan in andere maanden. Vermoedelijk komt dat door de lage neerslaghoeveelheden in deze maanden (zie figuur 7¹³) en iets hogere temperaturen, waardoor mogelijk meer water is gebruikt voor bijvoorbeeld het sproeien van tuinen. Er is echter geen onderzoek gedaan naar de specifieke toepassingen van drinkwater op Bonaire.

7. Neerslag op Bonaire

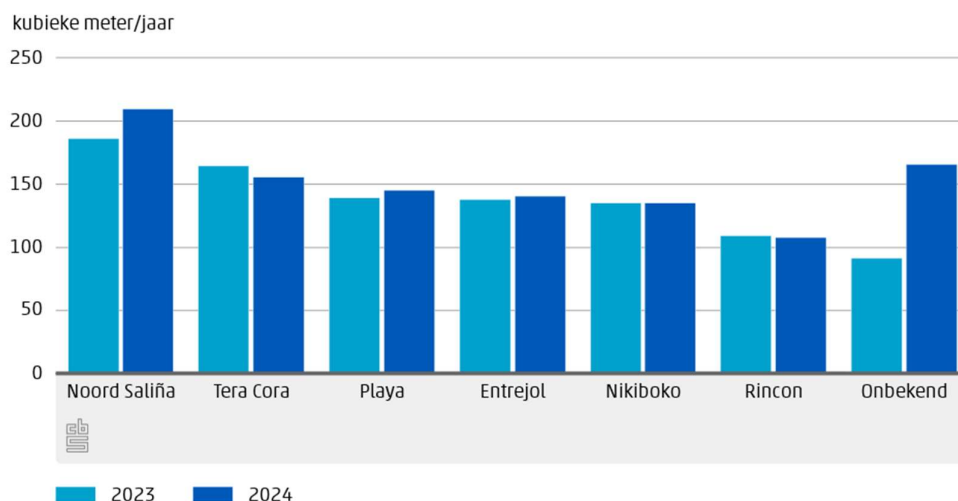
¹³ <https://dataplatform.knmi.nl/>

4.3 Waterverbruik per buurt

Het waterverbruik op Bonaire kan per buurt weergegeven worden. Bonaire kent zes wijken Entrejol, Nikiboko, Noord Saliña, Playa, Rincon en Tera Cora. De zes wijken op Bonaire bestaan uit 21 buurten¹⁴. Daarnaast is er in de resultaten een categorie 'onbekend', waarin waterverbruiksgegevens niet aan een specifieke buurt of wijk konden worden gekoppeld.

In figuur 8 is per wijk het waterverbruik in m³ per huishouden weergegeven. Noord Saliña heeft het hoogste gemiddelde waterverbruik per huishouden per jaar, met 187 m³ in 2023 en 210 m³ in 2024 per jaar. Daarna volgen Tera Cora met 165 m³ in 2023 en 156 m³ in 2024. Rincon scoort het laagst met een gemiddeld jaarverbruik van 109 m³ in 2023 en 108 m³ in 2024 per huishouden. Playa, Entrejol en Nikiboko liggen dicht bij elkaar, tussen de 135 m³ en 146 m³. Opvallend is dat Noord Saliña en Tera Cora de grootste stijgingen in waterverbruik laten zien tijdens de zomermaanden, wat wijst op intensiever verbruik in die periode. Rincon daarentegen kent de kleinste maand gebonden variatie, mogelijk door kleinere huishoudens of minder activiteiten buitenshuis.

8. Gemiddelde waterverbruik per huishouden per wijk

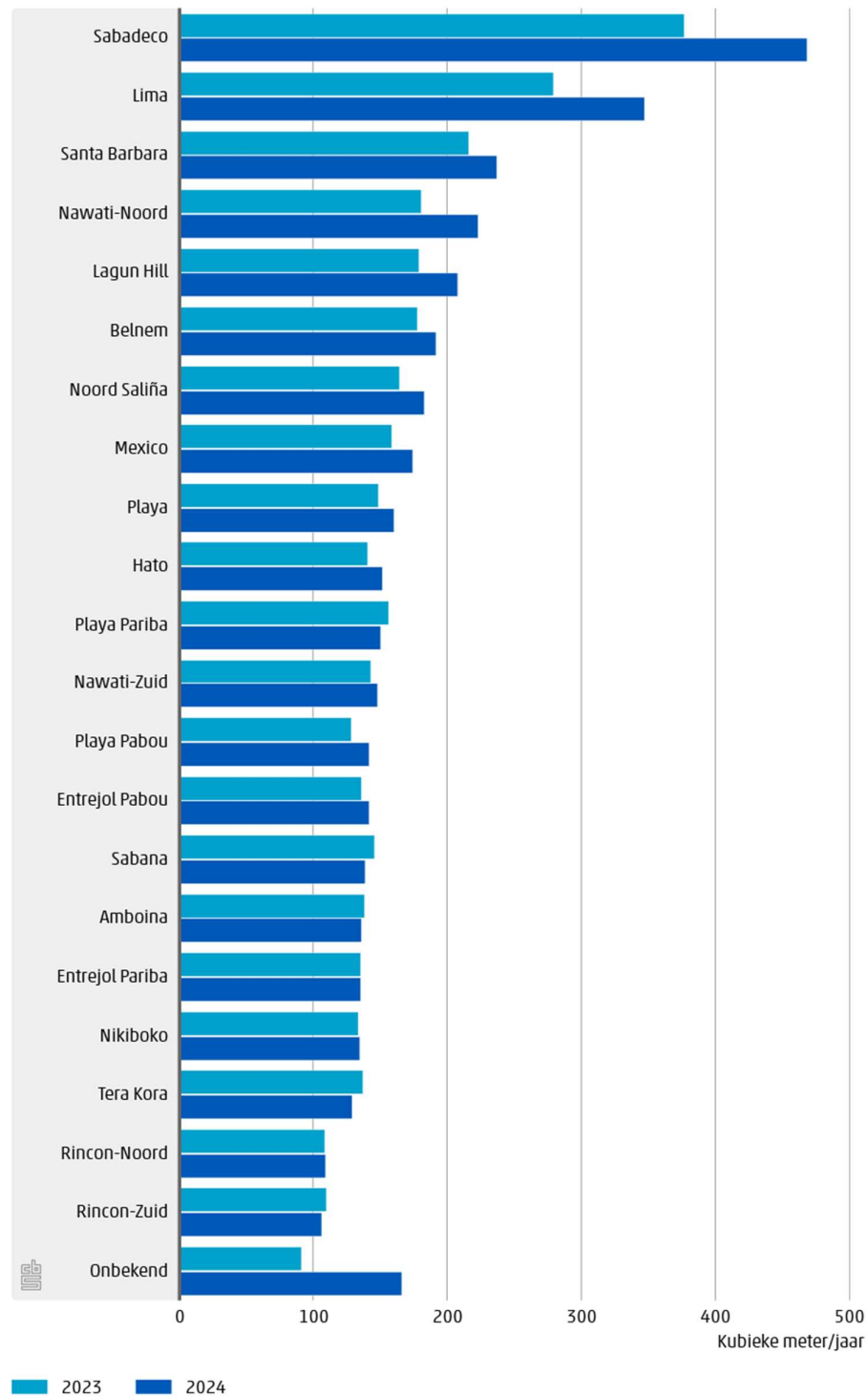

In figuur 9 is per buurt het waterverbruik in m³ per huishouden weergegeven. Sabadeco valt op met het hoogste gemiddelde waterverbruik per huishouden op Bonaire: 377 m³ in 2023 en 469 m³ in 2024. Dit ligt aanzienlijk hoger dan in andere buurten. Hoewel ook buurten als Lima (280 m³ in 2023 en 347 m³ in 2024) en Santa Barbara (216 m³ in 2023 en 237 m³ in 2024) een relatief hoog verbruik laten zien, blijft dit onder het niveau van Sabadeco. Er is een verband te zien tussen het gemiddelde inkomen en het waterverbruik. Sabadeco heeft het hoogste gemiddelde besteedbaar inkomen en ook het hoogste waterverbruik per huishouden in 2023. Het watergebruik ligt op Sabadeco ook hoog omdat in deze wijk relatief veel zwembaden zijn, die gevuld worden met drinkwater. De aanwezigheid van zwembaden blijkt uit geo-informatie die echter niet door CBS is gepubliceerd. In gebieden zoals Rincon-Noord (109 m³ in 2023 en 109 m³

¹⁴ De wijk Rincon bestaat uit de buurten Rincon-Noord en Rincon-Zuid. De wijk Noord Saliña bestaat uit de buurten Bona Bista*, Hato, Nawati-Noord, Nawati-Zuid, Noord Saliña, Sabadeco en Santa Barbara. De wijk Entrejol bestaat uit de buurten Amboina, Entrejol Pabou, Entrejol Pariba, Lagun Hill en Mexico. De wijk Nikiboko bestaat uit de buurten Nikiboko en Sabana. De wijk Playa bestaat uit de buurten Playa, Playa Pabou en Playa Pariba. De wijk Tera Cora bestaat uit de buurten Belnem, Lima, Tera Kora, La Palma, Sabal Palm, Suikerpalm. *Bona Bista mist in de cijfers.

in 2024) en Rincon-Zuid (110 m³ in 2023 en 106 m³ in 2024) ligt het verbruik juist lager dan in veel andere delen van het eiland.

9. Gemiddelde waterverbruik per huishouden per buurt

In buurten als Lima en Sabadeco, varieert het verbruik enigszins per maand, maar wordt het over het algemeen als gemiddeld tot hoog beschouwd. De overige buurten laten een vrij stabiel waterverbruik zien gedurende het jaar, met slechts een lichte stijging in de zomermaanden, wat wijst op een constante waterbehoefte. De temporele verschillen per buurt zijn in de tabel in de bijlage weergegeven. Bovenstaande staafdiagram is ook visueel in onderstaande kaart weergegeven.

Figuur 10. Buurtenkaart van Bonaire - gemiddelde waterverbruik per huishouden, 2024

Op de kaart zijn de verschillen in waterverbruik per huishouden tussen de buurten weergegeven voor 2024. De verdeling in 2023 ziet er vrijwel gelijk uit. Buurten met een relatief hoog waterverbruik ten opzichte van andere buurten zoals Sabadeco, hebben meer zwembaden. Een logisch verband aangezien zwembaden met drinkwater worden gevuld. De aanwezigheid van zwembaden blijkt uit geo-informatie die echter niet door CBS is gepubliceerd.

4.4 Kosten waterverbruik

Waterverbruikers op Bonaire betalen twee soorten kosten voor het verbruik van leidingwater. Deze tarieven worden jaarlijks vastgesteld door de Autoriteit Consument en Markt (ACM). In onderstaande afbeeldingen is de tariefstructuur weergegeven voor 2023 (bovenste tabel) en 2024 (onderste tabel) ¹⁵

Tabel 1. Tariefstructuur drinkwater voor 2023 en 2024

CATEGORIE	AANSLUIT-CAPACITEIT	VAST GEBRUIKSTARIEF (1) USD PER MAAND			VARIABEL GEBRUIKSTARIEF (2) USD PER M ³		
		Tarief Bruto (5)	Korting (3)	Tarief Netto	Tarief Bruto (5)	Korting (3)	Tarief Netto
Per aansluiting	1/2"	43.96	36.02	7.94	3.908	-	3.908
	3/4"	98.90	-	98.90	3.908	-	3.908
	1"	175.82	-	175.82	3.908	-	3.908
	1 1/4"	274.72	-	274.72	3.908	-	3.908
	2"	703.29	-	703.29	3.908	-	3.908
	4"	2.813.16	-	2,813.16	3.908	-	3.908
Per watertruck (4)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	21.679	16.936	4.743

CATEGORIE	AANSLUIT-CAPACITEIT	VAST GEBRUIKSTARIEF (1) USD PER MAAND			VARIABEL GEBRUIKSTARIEF (2) USD PER M ³		
		Tarief Bruto (5)	Korting (3)	Tarief Netto	Tarief Bruto (5)	Korting (3)	Tarief Netto
Per aansluiting	1/2"	47.14	43.43	3.71	4.165	-	4.165
	3/4"	106.05	-	106.05	4.165	-	4.165
	1"	188.54	-	188.54	4.165	-	4.165
	1 1/4"	294.60	-	294.60	4.165	-	4.165
	2"	754.17	-	754.17	4.165	-	4.165
	4"	3,016.66	-	3,016.66	4.165	-	4.165
Per watertruck (4)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	16.982	12.382	4.600

Bron: ACM

Ten eerste is er een vast verbruikerstarief per maand. Dit tarief is afhankelijk van de dikte van de waterleiding ofwel aansluitcapaciteit. Huishoudens hebben normaalgesproken een half-duims aansluiting en betaalden daarvoor in 2023 na een forse korting USD 7,94 per maand. De korting is een tariefsubsidie vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat die op grond van de Wet elektriciteit en drinkwater BES door een drinkwaterdistributeur aangevraagd kan worden om een deel van de kosten te dekken die worden verdisconteerd in het vaste gebruikstarief en het wegtransporttarief. In 2024 zijn door het kabinet extra middelen beschikbaar gesteld voor het betaalbaarder maken van levensonderhoud en versterking van de koopkracht. Een deel van deze middelen is door lenW ingezet voor het verder verlagen van de vaste drinkwatertarieven, waardoor het vast verbruikerstarief voor dat jaar uitkwam op USD 3,71 per maand. Alle huishoudens betalen dus USD 95 per jaar in 2023 en USD 45 in 2024.

Ten tweede zijn er de variabele kosten per verbruikte kubieke meter water. Het tarief per m³ drinkwater was in 2023 USD 3,908; in 2024 was dat 4,165, een stijging van bijna 7 procent. Die verhoging is dus deels gecompenseerd door de verlaging van het vaste gebruikerstarief.

Ter vergelijking: in Europees Nederland bedroeg het variabele tarief in 2023 – omgerekend naar USD - tussen de 0,80 en 1,80 USD/m³. Het vastrecht bedroeg in 2023 tussen de 57 en 125 USD per jaar¹⁶. Met name de variabele kosten per m³ zijn veel hoger in Bonaire, dat is vooral een gevolg van de hoge energiekosten voor de ontzilting van zeewater.

¹⁵ <https://www.webbonaire.com/tarieven-en-voorwaarden/>

¹⁶ <https://www.vewin.nl/wp-content/uploads/2024/06/5002-vew-brochure-tarievenoverzicht-2023-web.pdf>

Bij de gemiddelde jaarlijkse kosten zijn per huishoudenkenmerk en per buurt dezelfde patronen en verschillen zichtbaar als bij het verbruik. In de tabellen in de bijlage is voor de verschillende huishoudenkenmerken een overzicht opgenomen van de gemiddelde jaarlijkse kosten, voor 2023 en 2024. Tabel 2 geeft de kosten per buurt voor 2023, tabel 3 voor 2024.

Inclusief de vaste kosten, betalen de gekoppelde huishoudens in 2023 gemiddeld USD 56 per maand aan drinkwater; in 2024 was dat USD 57. In de buurten Sabadeco en Lima betaalden de huishoudens door hun relatief hoge waterverbruik in 2023 maar liefst USD 131 respectievelijk 99 per maand aan drinkwater. In 2024 was dat zelfs USD 166 respectievelijk 124.

In de buurten Rincon-Noord en Rincon-Zuid besteden de huishoudens gemiddeld USD 43 respectievelijk USD 44 aan drinkwater per maand, de laagste kosten van alle buurten. In 2024 was het beeld hetzelfde maar waren de bedragen nog lager: USD 42 per huishouden per maand in Rincon-Noord en USD 41 in Rincon-Zuid. Deze lagere kosten zijn duidelijk een gevolg van de hogere subsidie op het vaste tarief in 2024, want het waterverbruik in deze buurten is in 2023 en 2024 vrijwel hetzelfde. Dus ondanks de stijging van het variabele tarief zijn de gemiddelde totale kosten per huishouden in deze buurten iets lager door de lagere vaste kosten.

Tabel 2. Vaste en variabele kosten van waterverbruik voor de gekoppelde huishoudens, per buurt, 2023

	Aantal huis- houdens	Aantal personen in huis- houdens	Waterverbruik per huis- houden, (gemiddeld)	Vaste kosten	Tarief	Variabele kosten	Totale kosten
			m ³ /jaar	USD	USD/m ³	USD	USD
Totaal	3685	9089	148,3	95,28	3,908	580	675
Rincon-Noord	150	380	108,7	95,28	3,908	425	520
Rincon-Zuid	193	494	109,6	95,28	3,908	428	524
Hato	140	344	140,4	95,28	3,908	549	644
Nawati-Noord	107	262	180,6	95,28	3,908	706	801
Nawati-Zuid	67	177	142,6	95,28	3,908	557	653
Noord Saliña	205	534	164,2	95,28	3,908	642	737
Sabadeco	57	123	377	95,28	3,908	1473	1569
Santa Barbara	134	306	215,8	95,28	3,908	843	939
Amboina	134	346	138,1	95,28	3,908	540	635
Entrejol Pabou	173	461	135,6	95,28	3,908	530	625
Entrejol Pariba	420	1092	135,2	95,28	3,908	528	624
Lagun Hill	23	45	178,8	95,28	3,908	699	794
Mexico	24	61	158,6	95,28	3,908	620	715
Nikiboko	684	1756	133,3	95,28	3,908	521	616
Sabana	127	322	145,6	95,28	3,908	569	664
Playa	24	45	148,5	95,28	3,908	580	676
Playa Pabou	268	603	128,6	95,28	3,908	503	598
Playa Pariba	152	342	156	95,28	3,908	610	705
Belnem	194	438	177,5	95,28	3,908	694	789
Lima	59	130	279,5	95,28	3,908	1092	1188
Tera Kora	339	812	137,1	95,28	3,908	536	631
Onbekend	11	16	91,3	95,28	3,908	357	452

Tabel 3. Vaste en variabele kosten van waterverbruik voor de gekoppelde huishoudens, per buurt, 2024

	Aantal huis- houdens	Aantal personen in huis- houdens	Waterverbruik per huis- houden, (gemiddeld)	Vaste kosten	Tarief	Variabele kosten	Totale kosten
			m ³ /jaar	USD	USD/m ³	USD	USD
Totaal	3618	9010	153,3	44,52	4,165	638	683
Rincon-Noord	141	353	109,4	44,52	4,165	456	500
Rincon-Zuid	200	514	106,4	44,52	4,165	443	488
Hato	130	316	151,5	44,52	4,165	631	676
Nawati-Noord	97	246	222,9	44,52	4,165	928	973
Nawati-Zuid	65	178	148,3	44,52	4,165	618	662
Noord Saliña	203	551	183	44,52	4,165	762	807
Sabadeco	48	102	468,9	44,52	4,165	1953	1997
Santa Barbara	123	282	237,2	44,52	4,165	988	1032
Amboina	129	332	135,6	44,52	4,165	565	609
Entrejol Pabou	146	375	141,5	44,52	4,165	589	634
Entrejol Pariba	396	1069	135,5	44,52	4,165	564	609
Lagun Hill	25	52	207,9	44,52	4,165	866	910
Mexico	23	60	174,3	44,52	4,165	726	770
Nikiboko	637	1652	134,6	44,52	4,165	561	605
Sabana	118	304	139	44,52	4,165	579	623
Playa	19	45	160,1	44,52	4,165	667	711
Playa Pabou	250	572	141,6	44,52	4,165	590	634
Playa Pariba	149	348	150,5	44,52	4,165	627	671
Belnem	168	393	191,5	44,52	4,165	798	842
Lima	14	26	347,3	44,52	4,165	1447	1491
Tera Kora	319	785	128,7	44,52	4,165	536	581
Onbekend	218	455	165,7	44,52	4,165	690	735

5. Conclusie

5.1 Resultaten

In dit onderzoek is het waterverbruik door huishoudens op Bonaire in 2023 en 2024 berekend. In 2024 verbruikten huishoudens op Bonaire gemiddeld 153 m³ drinkwater per jaar ofwel 420 liter per huishouden per dag. Dit was in 2023 respectievelijk 148 m³ en 406 liter. Tussen april en september/oktober wordt het meeste drinkwater gebruikt. In deze maanden valt over het algemeen ook de minste regen en is het iets warmer dan in de andere maanden. In de periode van november tot en met maart wordt het minste drinkwater verbruikt.

Huishoudkenmerken

Huishoudens met meer personen verbruiken gemiddeld meer water, al daalt het verbruik per persoon naarmate het huishouden groter is. Gezinnen met kinderen verbruiken het meeste water, al lijkt dit vanaf drie kinderen niet verder toe te nemen. Huishoudens met jonge kinderen verbruiken minder dan die met oudere kinderen. Verder stijgt het huishoudelijk waterverbruik over het algemeen met het inkomen. Deze patronen zijn zowel in 2023 als in 2024 zichtbaar.

Buurtten

Sabadeco springt eruit met het hoogste waterverbruik per huishouden op Bonaire, wat samenvalt met het hoogste gemiddelde besteedbare inkomen. Ook buurten als Lima en Santa Barbara tonen een relatief hoog verbruik, terwijl het waterverbruik in Rincon-Noord en Rincon-Zuid het laagste ligt. In buurten met meer zwembaden, dat over het algemeen gepaard gaat met hogere inkomens zoals Sabadeco, is het verbruik duidelijk hoger. Over het algemeen blijft het waterverbruik in de meeste buurten stabiel door het jaar heen, met alleen een lichte stijging in de zomermaanden.

Kosten

Huishoudens in Bonaire betalen gemiddeld USD 56 per maand aan drinkwater. Ter vergelijking: in Nederland is dat tussen de USD 25 en USD 30 per maand¹⁷. Bij de kosten zijn dezelfde patronen naar huishoudkenmerk en per buurt zichtbaar als bij het verbruik. Huishoudens in de buurten Sabadeco en Lima betalen door hun hoge verbruik gemiddeld het meest aan drinkwater; in de buurten Rincon-Noord en Rincon-Zuid betalen de huishoudens gemiddeld het minst.

5.2 Aanbevelingen

Er zijn een aantal aanbevelingen uit dit onderzoek gekomen om toekomstige analyses te verbeteren, en ideeën voor aanvullend onderzoek. Deze worden hier uiteengezet.

Verbetering van brondata

Over het algemeen laat de kwaliteit van de gebruikte brondata te wensen over. Het belangrijkste knelpunt is de inconsistentie in adresnotaties, waardoor het moeilijk is om gegevens eenvoudig te koppelen tussen externe bestanden en registers, of tussen verschillende registers onderling. De aanbeveling is om de kwaliteit van de brondata te verbeteren, voor een

¹⁷ <https://www.nibud.nl/onderwerpen/uitgaven/kosten-energie-water/>

beter onderzoeksresultaat. In het verlengde hiervan konden in dit onderzoek geen woningkenmerken worden meegenomen. De belangrijkste oorzaak hiervan is de moeizame koppeling tussen beschikbare databronnen. Hoewel het CBS beschikt over gegevens zoals de geschatte perceeloppervlakte van woningen op Bonaire, het gebruiksdoel en het type woning, kunnen deze gegevens slechts op straatnaamniveau worden gekoppeld. Dit komt doordat de waargenomen huisnummers (afkomstig uit een door het CBS uitgevoerde schouwing) in beperkte mate aansluiten bij de registerdata van de eilanden. Het gevolg is dat het totale waterverbruik per straat naar rato wordt verdeeld over het aantal woonobjecten, waardoor het verbruik ook naar woningtype slechts evenredig kan worden toegerekend. Dit leidt tot schattingen van beperkte kwaliteit, die bovendien sterk afwijken van de in dit onderzoek opgenomen cijfers. Een vergelijkbaar probleem doet zich voor bij het gebruik van perceeloppervlakte. Wanneer het waterverbruik wordt gekoppeld aan een gemiddeld perceeloppervlak, wordt bijvoorbeeld geen rekening gehouden met het aantal woonlagen of het aantal personen per woning. Dergelijke nuances kunnen pas goed worden meegenomen wanneer adressen inclusief huisnummers en toevoeging te koppelen zijn.

Aanvullend onderzoek

- De scope van dit onderzoek is het waterverbruik door de huishoudens. Om een completer beeld te kunnen geven over het drinkwaterverbruik op Bonaire is de aanbeveling om ook economisch verbruik mee te nemen. Dit zou bijvoorbeeld betekenen dat er ook naar de toerismesector wordt gekeken.
- De focus van dit onderzoek is Bonaire, en niet Sint Eustatius en Saba. Vervolgonderzoek zou zich op de andere eilanden van Caribisch Nederland kunnen richten om een totaalbeeld te kunnen geven, onder voorbehoud dat er data beschikbaar is.

6. Bijlagen

6.1 Kosten waterverbruik per jaar naar huishoudkenmerken, 2023

		Waterverbruik per huishouden, (gemiddeld)	Vaste kosten	Variabel tarief	Variabele kosten	Totale kosten
		m/jaar	USD/jaar	USD/m ³	USD	USD/jaar
Totaal huishoudens in telling	Totaal	148,3	95,28	3,908	580	675
Type huishouden	Eenpersoonshuishouden	103,8	95,28	3,908	406	501
	Niet-gehuwd paar zonder kinderen	144,3	95,28	3,908	564	659
	Gehuwd paar zonder kinderen	174,7	95,28	3,908	683	778
	Niet-gehuwd paar met kinderen	194,1	95,28	3,908	759	854
	Gehuwd paar met kinderen	190,2	95,28	3,908	743	839
	Eenouderhuishouden	135,3	95,28	3,908	529	624
	Overig huishouden	132,4	95,28	3,908	517	613
Aantal personen in huishouden	1	103,8	95,28	3,908	406	501
	2	150,2	95,28	3,908	587	682
	3	161,8	95,28	3,908	632	728
	4	178,8	95,28	3,908	699	794
	5 en meer	215,2	95,28	3,908	841	936
	1 kind	152,6	95,28	3,908	596	692
	2 kinderen	176,1	95,28	3,908	688	783
	3 kinderen	218,3	95,28	3,908	853	948
	4 kinderen	213,1	95,28	3,908	833	928
	5 kinderen en meer	215,2	95,28	3,908	841	936
	Geen kinderen	131,7	95,28	3,908	515	610
Gestandaardiseerd huishoudeninkomen	Laagste kwintiel	135,7	95,28	3,908	530	626
	20%-40%	126,9	95,28	3,908	496	591
	40%-60%	143,6	95,28	3,908	561	656
	60%-80%	153,1	95,28	3,908	598	694
	Hoogste kwintiel	165,6	95,28	3,908	647	742
	Overig	151,3	95,28	3,908	591	687
Leeftijd jongste kind in het huishouden	0 t/m 3	166,7	95,28	3,908	651	747
	4 t/m 11	176,7	95,28	3,908	691	786
	12 t/m 18	181,5	95,28	3,908	709	805
	Overig	137,6	95,28	3,908	538	633
Leeftijd oudste kind in het huishouden	0 t/m 3	159,2	95,28	3,908	622	717
	4 t/m 11	158,2	95,28	3,908	618	714
	12 t/m 18	183,6	95,28	3,908	718	813
	Overig	141,5	95,28	3,908	553	648
Leeftijd binnen het huishouden	Meerderheid is 12 jaar of ouder	181,5	95,28	3,908	709	805
	Meerderheid is 18 jaar of ouder	170,1	95,28	3,908	665	760
	Meerderheid is 30 jaar of ouder	145,2	95,28	3,908	567	663
	Meerderheid is 40 jaar of ouder	145	95,28	3,908	567	662
	Meerderheid is 50 jaar of ouder	143,9	95,28	3,908	562	658
	Meerderheid is 65 jaar of ouder	126,6	95,28	3,908	495	590
	Overig	156,2	95,28	3,908	610	706

6.2 Kosten waterverbruik per jaar naar huishoudkenmerken, 2024

		Waterverbruik per huishouden, (gemiddeld)	Vaste kosten	Variabel tarief	Variabele kosten	Totale kosten
		m/jaar	USD/jaar	USD/m ³	USD	USD/jaar
Totaal huishoudens in telling	Totaal	153,3	44,52	4,165	638	683
Type huishouden	Eenpersoonshuishouden	108,1	44,52	4,165	450	495
	Niet-gehuwd paar zonder kinderen	136,9	44,52	4,165	570	615
	Gehuwd paar zonder kinderen	190,1	44,52	4,165	792	836
	Niet-gehuwd paar met kinderen	195,7	44,52	4,165	815	860
	Gehuwd paar met kinderen	193,9	44,52	4,165	808	852
	Eenouderhuishouden	144,6	44,52	4,165	602	647
	Overig huishouden	127,7	44,52	4,165	532	576
Aantal personen in huishouden	1	108,1	44,52	4,165	450	495
	2	159,3	44,52	4,165	663	708
	3	166,3	44,52	4,165	693	737
	4	182,9	44,52	4,165	762	806
	5 en meer	212,7	44,52	4,165	886	930
	1 kind	158,4	44,52	4,165	660	704
	2 kinderen	176	44,52	4,165	733	778
	3 kinderen	237	44,52	4,165	987	1032
	4 kinderen	210,6	44,52	4,165	877	922
	5 kinderen en meer	219,5	44,52	4,165	914	959
	Geen kinderen	136,8	44,52	4,165	570	614
Gestandaardiseerd huishoudeninkomen	Laagste kwintiel					
	20%-40%					
	40%-60%					
	60%-80%					
	Hoogste kwintiel					
	Overig					
Leeftijd jongste kind in het huishouden	0 t/m 3	177,7	44,52	4,165	740	785
	4 t/m 11	186	44,52	4,165	775	819
	12 t/m 18	176,2	44,52	4,165	734	778
	Overig	143	44,52	4,165	596	640
Leeftijd oudste kind in het huishouden	0 t/m 3	163,4	44,52	4,165	681	725
	4 t/m 11	170,4	44,52	4,165	710	754
	12 t/m 18	188	44,52	4,165	783	828
	Overig	145,6	44,52	4,165	606	651
Leeftijd binnen het huishouden	Meerderheid is 12 jaar of ouder	183,2	44,52	4,165	763	808
	Meerderheid is 18 jaar of ouder	164,5	44,52	4,165	685	730
	Meerderheid is 30 jaar of ouder	153,5	44,52	4,165	639	684
	Meerderheid is 40 jaar of ouder	151,3	44,52	4,165	630	675
	Meerderheid is 50 jaar of ouder	146,7	44,52	4,165	611	656
	Meerderheid is 65 jaar of ouder	136	44,52	4,165	566	611
	Overig	167,5	44,52	4,165	698	742